

Antwoordkernen bij Eureka 1 De Klassiek Oudheid H. 8 t/m 14

Antwoordkernen zijn vrijwel nooit volledige zinnen. Antwoordkernen geven alleen aan, wat er beslist in het antwoord moet staan.

De bedoeling is, dat je eerst zelf de antwoorden vindt/bedenkt. Daarna maak je er zelf goede **eigen** zinnen van. Pas achteraf controleer je, of je antwoord goed is. Vaak is het geen kwestie van goed of fout, maar van volledig of niet volledig.

Wat zijn de regels voor het maken en nakijken van opdrachten:

Indelen

1. **Voor** in het schrift komen de aantekeningen te staan en ook de uitwerkingen
2. **Achterin** het schrift komen de opdrachten te staan

Opdrachten:

3. Alle opdrachten moeten gemaakt worden. De antwoorden moeten in **HELE** zinnen uitgeschreven worden.
4. Je slaat steeds een regel over tussen de opdrachten.
5. Alle antwoorden moeten nagekeken worden:
 - a. Is een antwoord goed, dan zet je met **RODE** pen een voor de kantlijn.
 - b. Is een antwoord fout en je snapt *waarom* je antwoord fout is verbeter je met **RODE** pen.
 - c. Is een antwoord fout en je snapt *niet* waarom je antwoord fout is dan zet je met **RODE** pen een **?** voor de kantlijn. Dat moet je dus vragen in de les.

Soms komt er bij de antwoordkernen **xxx**: dat betekent: zo'n antwoord moet je helemaal zelf bedenken. Vaak gaat het dan om een eigen mening, of een eigen voorbeeld: zoiets kunnen we natuurlijk niet voor je bedenken.

→ betekent: de opdracht is geen vraag. Je moet alleen de opdracht lezen. De vraag komt dan daarna: zie bij opdracht 2 →; de vraag staat bij 2.1.

..... betekent, dat wat op de stippellijn moet, overgenomen moet worden uit het boek.

H.8 De invloed van de natuur

8.1 Een vergelijking

- veeteelt
 - fruitteelt
 - visserij
 - handel
 - ambachten
 - (weinig) graanbouw

- 2.1. t/m 2.5

Vragen	Egypte	Griekenland
Hoe ziet het land eruit?	Woestijn met grote rivier	Droog, bergachtig, zonder grote rivieren
Hoe waren de verbindingen	Open (door rivier)	Slecht door bergen en vele eilanden
Wat waren de bestaansmiddelen	Graanbouw	Zie vraag 1
Welke maatschappijvorm bestond er in Egypte en Griekenland	Agrarische maatschappij: landbouw, boeren, dorpen, grootgrondbezitters	Agrarisch-stedelijke maatschappij: landbouw én handel en ambachten, dorpen én steden; grootgrondbezitters én rijke handelaren
Hoe zag het bestuur eruit?	Eenheidsstaat	Aparte staatjes (poleis)

- 2.6. Antwoord op hoofdvraag: zelf nu doen (= xxx) aan de hand van het schema. Zorg dat je een beide kanten behandelt.

8.2 Het ontstaan van de zelfstandige stadstaat (polis)

- 3.

alinea	Kern= belangrijkste woord of zin	Beschrijvende vraag (B) of verklarende vraag (V)
1	Zelfstandige stadstaatjes	Waarvan herken je een zelfstandige stadstaat? (B) Waarvoor waren er in Griekenland allemaal aparte staatjes? (V)
2	Akropolis	Wat betekent akropolis? (B) Waarom bouwden de Grieken hun stad vaak op een heuvel? (V) Welke gebouwen vindt men op de akropolis? (B)
3	Benedenstad	Wie wonen in de benedenstad? (B) Waarvoor dient de benedenstad? (B)
4	Platteland	Waarvoor zorgt het platteland? (B) Wie wonen op het platteland? (B)

Zo zou je kunnen oefenen met de vraagwoorden.

- 3.1. Wie, wat, welke, waar(mee/aan/in/voor), wanneer, hoe(lang/veel)
- 3.2. Zoek je antwoord zelf op in vaardigheidskaart 1.2. (VK 1.2.) Je kunt ze ook op www.eurekaboek.nl vinden!
- 3.3 xxx
4. xxx
5.doordat het landschap weinig contact tussen dorpen/nederzettingen mogelijk maakt
- 5.1. verklarende vraag: waardoor

6. ongeschreven en **secundaire** bron, want een reconstructie heeft de tijd van de Klassieke Oudheid niet meegemaakt en ongeschreven, want beeld en geluid horen tot de ongeschreven bronnen (**VK 2.3**)
- 6.1. ongeschreven en **primaire** bron, want de (ruïnes van) gebouwen hebben de tijd van de Klassieke Oudheid meegemaakt en een **ongeschreven** bron, want beeld en geluid horen tot ongeschreven bronnen (**VK2.3.**)
7. xxx

H. 9 Het bestuur van de stadstaten

9.1 De Griekse kolonisatie

- 1. →
- 1.1 de Griekse kolonisatie
- 1.2 door beperkte hoeveelheid vruchtbare grond en bevolkingsgroei (**dat is het probleem!**)
- 1.3 jonge mensen, omdat zij in goede omstandigheden willen leven
- 1.4misogsten en hongersnood plaatsvinden (laatste zetje)
- 1.5 1.1. = beschrijvend (begint met wat); 1.2. = verklarend (begint met waardoor); 1.3. = verklarend (begint met waarom); 1.4.= verklarend (Wanneer + gaat = door welke gebeurtenis is ook een verklarende vraag)

- 2. →
- 2.1 handel breidt zich uit; machtsstrijd handelaren en grootgrondbezitters; verspreiding beschaving

9.2 De strijd om de macht in de stadstaat

- 3 →
- 3.1 mensenrechten, omdat gelden voor iedereen altijd en overal
- 3.2 slavernij
- 3.3 vrouwen geen burgerrechten
- 3.4 nee: denk aan andere landen

- 4 burgers: niet-vreemdelingen, vrijen, mannen
- 4.1 niet-burgers: vreemdelingen, onvrijen, vrouwen

- 5 → Gebruik een vergelijkingschema!

5.1

mannen	vrouwen
onderwijs	Spinnen en weven
Mannen praten met elkaar zonder vrouwen	Apart vrouwenvertrek

5.2 slavernij

5.3 xxx

6 Burgers, gezinnen van burgers, vreemdelingen, slaven

7

	regeringsvorm	kenmerken
1.	Autocratie	Één persoon
2	aristocratie	Weinig grondbezitters
3	Timocratie	Weinig geldbezitters
4	democratie	Alle burgers

8. Tweede Kamer der Staten-Generaal

8.1., in Nederland een indirecte democratie bestaat: burgers kiezen vertegenwoordigers in het parlement. In Athene namen alle burgers deel aan vergaderingen. In Griekenland namen alleen de mannen deel; in Nederland ook de vrouwen.

9.3. staatsvorm en regeringsvorm

9. xxx

9.1. autocratische monarchie, autocratische republiek;
aristocratische monarchie, aristocratische republiek;
timocratische monarchie, timocratische republiek

- 9.2. democratische monarchie
- 9.3. democratische republiek
- 9.4. autocratische monarchie

9.4 Sparta, Athene

10. We helpen je even op weg, maar daarna moet je het zelf doen.

alinea	Vragen	Athene	Sparta
1	Wat zijn de namen van de belangrijkste Griekse poleis	Athene	Sparta
2	-Waar liggen de steden? - Wat waren de bestaansmiddelen? - Wat waren de beroepen?		

- 10.1 xxx
- 10.2 xxx

11.het feit dat hij een wereldrijk heeft veroverd: Klein-Azië, Midden-Oosten en Perzië

12. →

Herhalingsopdrachten bij hoofdstuk 8 en 9

- 13. 1A, 2D, 3A, 4E, 5C
- 13.1 Griekenland
- 13.2 Egypte

- 14., benedenstad
- 14.1, platteland

15., bescherming

16. 1C, 2D, 3 E, 4B, 5A

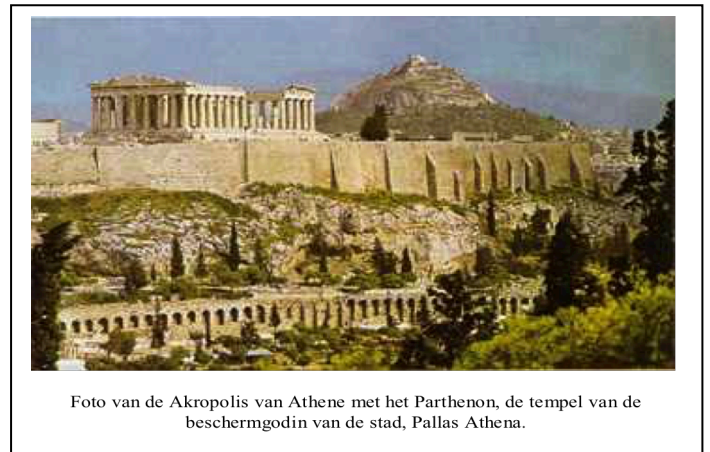

Foto van de Akropolis van Athene met het Parthenon, de tempel van de beschermgodin van de stad, Pallas Athena.

- 17. Door welk probleem of door welke problemen
- 17.1 gebeurtenis
jonge mensen
oorzaken
edelen (grootgrondbezitters) en handelaren (kooplieden)
onrust /ruzie, aanleiding

- 18.mensenrechten
- 18.1.burgers,burgerrechten

19. juiste zin is : Monarchie is een staatsvorm

10. De Griekse beschaving

10.1 De Griekse kunst en wetenschap

1. xxx
2. →
 - 2.1. De echtgenoot heeft alles voor het zeggen; de vrouw heeft geen enkel recht
 - 2.2. Toneelschrijvers bekritisieren de samenleving.
3. Xxx
4. vrijheid van meningsuiting
 - 4.1. Ongeschreven = beeld; secundair= komt uit 1787, dus niet uit de vijfde eeuw voor Chr.

10.2 De Griekse godsdienst

5.

Vergelijkingspunten / vragen	Egyptische godsdienst	Griekse godsdienst
Waarin lijken de Egyptische. en de Griekse godsdienst op elkaar?	<ol style="list-style-type: none">1. polytheïsme2. leven na de dood	<ol style="list-style-type: none">1. polytheïsme2. leven na de dood
Waarin verschillen de E. en de G. godsdienst van elkaar?	<ol style="list-style-type: none">1. goden hebben bovennatuurlijk gedrag2. goden hebben vaak dierlijke gedaante3. Egyptenaren vinden leven na de dood 'paradijs'4. Egyptenaren mummificeren hun doden	<ol style="list-style-type: none">1. goden hebben menselijke eigenschappen2. goden hebben menselijke gedaante3. Grieken vinden leven in de onderwereld 'schimmenrijk'4. Grieken begraven hun doden (met muntje)

6. xxx (godenlijst leren!)
7. Seizoenwisseling: lente-herfst
8. 1c; 2f; 3g; 4 e; 5l; 6b; 7k; 8d; 9j; 10i; 11h; 12a
9. →
 - 9.1 xxx
 - 9.2 xxx
- 10 xxx
11. xxx (jouw docent heeft een kaartje)
12. xxx (deze opdracht wordt klassikaal besproken)

H. 11 De republiek Rome

11.1. De stichting van Rome

1.zoek op in een woordenboek (in klas aanwezig)
 - 1.1 xxx
2. zeven heuvels, vruchtbaar rivierdal, doorwaadbare plaats in rivier, bevaarbare rivier
 - 2.1 →
 - 2.2

Al ingevuld	Al ingevuld
Rome ligt in een vruchtbaar rivierdal	Het rivierdal is vruchtbaar en levert dus voedsel. Daarom ook zullen ze die plek hebben uitgekozen om een stad te stichten
Rome ligt bij een doorwaadbare plaats (ondiepe plaats) in de Tiber	Zo'n ondiepe plaats maakt oversteken gemakkelijk. Daarom ook zullen ze die plek hebben uitgekozen om een stad te stichten
Rome ligt aan een bevaarbare rivier	Een bevaarbare rivier is goed voor handel/transport. Daarom ook zullen ze die plek hebben uitgekozen om een stad te stichten

- 2.3 Eerste nederzetting op heuvel Palatinus; er leefden wolven; rivier Tiber
- 2.4 Niet controleerbaar (geen conclusie uit feiten)
3. xxx
4. 754 v. Chr.
 - 4.1 secundair
 - 4.2 xxx
 - 4.3 Rome als stad op een voetstuk zetten: stichter is zoon van god

11.2. het ontstaan van het Romeinse Rijk

5. 1. divide et impera (hoe zit dat in elkaar ? goed opzoeken); 2. soldaten/ boerenkolonies
6. boeren
 - 6.1., doordat boeren = soldaten = eigen wapenuitrusting verzorgen
7. invloed en heerschappij over westelijk deel van de Middellandse Zee
8. nederzettingen/ provincies waar zich Romeinse burgers vestigden: soldaten/boeren, ambachtlieden
 - 8.1. voedsel, slaven, grondstoffen, ambachtelijke producten, belastingen
9. De Mare Nostrum = Middellandse Zee,omdat het Romeinse Rijk voor het grootste deel rondom de Middellandse Zee lag
- 10.

	Kern	Beschrijvende vragen	antwoorden
Fase 1	Italië	1.Hoe beheersten de Romeinen Italië? 2. Welke volkeren behoorden tot het Romeinse Rijk	1. 1.divide et impera 2.boerenkolonies 2. bondgenoten : o.a. Latijnen,Grieken, Sabijnen
Fase 2	Westelijke Middellandse Zee	1.Hoe en wanneer verkregen de Romeinen heerschappij over de W. Middellandse Zee 2. Welke gebieden behoorden nu ook tot het Romeinse Rijk? 3. Wat leverden de nieuwe	1.Oorlogen (3!) tegen Carthago: 256-146 v.Chr. 2.Spanje, Noord-Afrika, Sicilië, Sardinië 3. graan (Sicilië); zilver (Spanje)

		gebieden aan Rome?	
Fase 3	Oostelijke Middellandse Zee	1. Hoe en wanneer verkregen de Romeinen macht over de Oostelijke Middellandse Zee 2. Wat leverden de nieuwe gebieden aan Rome? 3. Wat zijn provincies?	1. 1. Griekenland 146 v. Chr. 2. Egypte 31 v. Chr. 2. graan, slaven, luxe-artikelen, nieu-we landbouwgrond, cultuur! 3. door Romeinen veroverde en bestuurde gebieden
Fase 4	West-Europa, Balkan en Midden-Oosten	1. Hoe en wanneer verkregen de Romeinen macht over West-Europa, de Balkan en het Midden-Oosten 2. Waarom wilden de Romeinen ook de Balkan en het Midden-Oosten veroveren?	1. 54 v. Chr. Caesar verovert Gallië = Frankrijk; 100-200: Balkan en Midden-Oosten 2. natuurlijke grenzen: Donau; Eufraat en Tigris; bescherming tegen Germanen en Parthen (Perzen)

- 10.1 kern (de antwoorden gaan uitvoerig in op wat er in elke fase belangrijk is!: bij elkaar leer je dus door kernvragen en antwoorden een hele bladzijde!)
 Waardoor was de verovering van Italië belangrijk voor de verovering van de Westelijke Middellandse Zee?
 Waardoor kon Rome zich richten op de verovering van de Oostelijke Middellandse Zee en West-Europa?
11. slaven = mensen als handelswaar? Trouwens: wilde dieren: kan dat nog wel?
12. Het leger en bestuurders konden zich snel verplaatsen (ook belangrijk voor de handel!)

Herhalingsopdrachten bij hoofdstuk 11

13. xxx
14. 1c; 2d; 3a; 4b
- 14.1letters: feiten;nummers: argumenten
 Heuvels zijn feiten, dat ze bescherming bieden is een conclusie (argument: je kunt daar goed wonen, want de heuvels bieden bescherming)
- 14.2feiten verstaan we controleerbare waarnemingen, metingen, enz.
15. mythe volgens de oude schrijvers, volgens de archeologen een logische keuze van mensen
 handelaren
 boeren
 reizigers, handel
 veilig
 gunstig
 ongeschreven
16. 1d; 2b; 3a; 4c
- 16.1 2c; 3a; 1b; 4d
17. secundaire (op basis van andere bronnen nagebouwd)
 primaire (ze zijn een overblijfsel van toen, waren getuige van het echte Carthago), ongeschreven (gebouw)
 primaire (komen uit de tijd zelf), ongeschreven (beeld)
 secundair (op basis van andere bronnen naverteld), geschreven (tekst)
18.beschaving: wat mensen denken, geloven, hoe ze zich gedragen, kleden, hoe ze zich uiten, wat ze zich hebben aangeleerd

H.12 De gevolgen van de veroveringen

12.1 De strijd om de macht tussen de patriciërs en de plebejers

1.

Vragen	Patriciërs	plebejers
Welke middelen van bestaan?	Grootgrondbezit	Boeren, ambachtslieden, handelaren
Waar zijn de namen van afkomstig?	Patriciërs = patres vaders	Plebejers = plebs = volk
Hoeveel macht in het bestuur?	Senaat en hoogste ambten	Volksvergadering alleen
Welke functies in het leger?	Officieren	Soldaten, ruiters (handel.)

2. beschrijvende vragen: welke/waarvan/hoeveel/welke, vergelijking: wat is het verschil tussen.....

2.1 verklarende vragen.

Bijv. **reden**: Waarom wilden de plebejers in opstand komen?

Bijv. **oorzaak**: Waardoor ontstond er strijd tussen patriciërs en plebejers

Bijv. **gevolg**: Wat is het gevolg van de strijd tussen patriciërs en plebejers?

2.2

→

2.3 maag = patriciërs, ledematen (armen/benen) = plebejers

2.4 het hele volk (alle burgers)

2.5 maag profiteert van werk ledematen

2.6 ledematen hebben maag nodig (maag heeft nut)

2.7 **VWO** waarom moeten patriciërs de rol van maag spelen, waarom niet de plebejers?

3. belangen van plebejers behartigen

3.1 veto-recht = ik verbied = wetten verbieden die slecht zijn voor plebejers

3.2 rijke plebejers samen met patriciërs = nobilitas

3.3 Patriciër koopt rijke plebejer om door hem macht en grotere rijkdom aan te bieden.

Daardoor wordt rijke plebejer tegen arme plebejer uitgespeeld = divide et impera

4.

500 v. Chr	350 v. Chr.
1. patriciërs	1. nobilitas (= 1 + 2a)
2. plebejers	2. arme plebejers (=2b)
a. rijk (handelaren)	
b. arm (boeren, ambachtslieden)	
3. slaven	3. slaven

5. aristocratie/timocratie

12.2 Het ontstaan van de proletariërs

6. steeds langer van huis; concurrentie door goedkoop buitenlands graan; concurrentie door goedkope slavenarbeid

6.1 boeren en ambachtslieden gaan failliet: en worden **proletariërs**.

7. De nobilitas.....hun stem bij de verkiezingen te kopen

De tekenaar laat een volkstribuun zien, die zich laat omkopen door een lid van de nobilitas. De volkstribuun bedriegt vervolgens de arme burgers.

8. brood en spelen

9. xxx (bij 9.1. zie je trouwens voorbeelden van zulke schema's)

9.1 A = proletariërs

B = nobilitas

C = plebejers

9.2 A = 150 v. Chr.

B = 350 v. Chr.

C = 500 v. Chr.

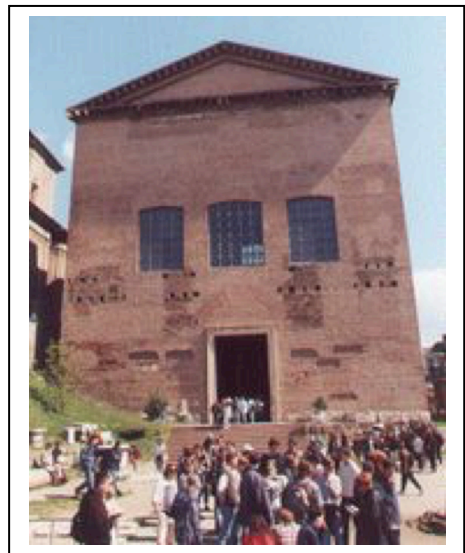
12.3 Problemen en oplossingen in het wereldrijk

- 10. soldaten eigen wapenuitrusting
verwaarloosde landerijen
Goedkoop graan
verarmde boeren
proletariërs
Tiberius Gracchus
Proletariërs weer land geven
Marius
Beroepsleger
- 10.1 xxx
- 10.2 oplossing voor het probleem van de verzwakking van het leger
- 11. De tekenaar wil de machteloosheid van de rijke Romeinen laten zien. Dat doet hij door een dikke nobilis om hulp te laten smeken bij een verarmde soldaat die zonder wapens moet optreden tegen zijn collega-proletariërs (die werk eisen)
- 12. Gracchen willen grond herverdelen, dat gaat ten koste van grondbezitters. Marius maakt beroepsleger, dat gaat ten koste van de veroverde gebieden
- 13. betaalde soldaten
- 13.1 vrijwilligers tegenover dienstplichtigen
- 13.2 armoede / kans om geld te verdienen

Herhalingsopdrachten bij hoofdstuk 12

- 14. plebejers: 1c; 1d; 1e; 1g; 1i.
patriciërs: 2a; 2b; 2f; 2h
- 14.1 begin republiek.
- 14.2 aristocratie
- 15. macht; gelijke rechten
- 15.1 "dankzij.....geworden" = feit; "enbestuur"
= mening (conclusie op basis van feit)
- 16. volksvergadering
patriciërs
senatoren
consuls
volkstribunen
veto-recht
nobilitas
nobilitas

Senaatsgebouw
Curia in Rome

H.13 Het Romeinse Keizerrijk

13.1. De macht van een veldheer

1. leger, arme bevolking in Rome en in de provincies
- 1.1 hij wilde de aristocratie afschaffen, dat is machtsverlies voor de senatoren
- 1.2 **VWO** Naast beschrijvende en verklarende vragen zijn er ook waarderende vragen (**VK 1.2.**). Bij een waarderende vraag moet je een mening geven op basis van argumenten.
JA, je kunt hem van verraad beschuldigen, want hij maakte in feite een einde aan de wetten van de Republiek;
NEE, je kunt hem niet van verraad beschuldigen, want hij liet de republiek bestaan en noemde zich dictator, en dat is een wettelijke functie
2. autocratie, monarchie
- 2.1 = autocratische monarchie
3. Romeinse Vrede = Rome dwingt alle volkeren naar Rome te luisteren
- 3.1 provincies krijgen het beter door lagere belasting (geen oorlog!) en door burgerrecht van Rome. Daarnaast romanisering op langere termijn.
4. betere verdediging van de grenzen
- 4.1 rivieren Rijn en Donau; Sahara; Arabische woestijn
5. xxx

13.2. Het ontstaan van het christendom

6. Hij werd Jezus van Nazareth genoemd. Hij werd gekruisigd op bevel van Pontius Pilatus. Jezus was geboren als jood (zowel volk als godsdienst). Hij werkte samen met volgelingen, zoals Petrus en Paulus. Petrus stichtte de christelijke kerk.
7. verschillen en overeenkomsten

vergelijkingspunten	christendom	jodendom
Geloof in	Eén god	Eén god
Belangrijkste waarden	Tien geboden	Tien geboden
Belangrijkste boeken	Oude en Nieuwe testament	Oude testament
verlosser	Jezus (de messias) is al gekomen (en gekruisigd)	De messias moet nog komen

8. xxx
9. **VWO** xxx

Herhalingsopdrachten bij hoofdstuk 12 en 13

10. soldaten; groter; talrijker; langer; verwaarloosde; failliet; Buitenlands (goedkoop) graan; Sicilië; Egypte; Rome; slaven; proletariërs
11. stem verkopen; bedelen
12. vergelijken
- 12.1 groot verschil in rijkdom en macht
- 12.2 huizen; kleding; voeding; personeel: Bedenk zelf de vragen hierbij!
- 12.3 xxx
- 12.4 ongeschreven; ongeschreven= voorwerpen/gebouwen
secundair: reconstructies (nagemaakt)
13. proletariërs en verzwakt leger
- 13.1. Maak van de proletariërs beroepssoldaten

- 14. Augustus
- 14.1. Monarchie
- 14.2. Is er een gekroond staatshoofd?

- 15.
 - 1. b; c; e; f;
 - 2. a; d (vertellen een verhaal); g
 - 3. a; d;

- 16. politiek en cultuur

- 17. jodendom; Jezus van Nazareth; Judaea; gekruisigd;
opgestaan; zoon; messias;
Testament; Bijbel;
Petrus; Paulus; gemeenten; bisschop; Constantijn; paus; Rome; Rooms-Katholieke;
Paus;

H.14 De ondergang van het West-Romeinse Rijk

1. de ondergang van het West-Romeinse Rijk; de titel van de paragraaf.
1.1 t/m 1.4 zie schema.

OORZAKEN (1.1.)	REDENEN (1.2.)	AANLEIDING (1.3.)	GEVOLGEN
Leger verzwakt door geldgebrek en gebrek aan officieren; te veel Germanen in het leger	Te weinig Romeinen en Germanen willen in het leger dienen	Grote volksverhuizingen	Direct: einde aan Oudheid met haar agrarisch-stedelijke maatschappij
Gebrek aan goede leiding staat	Rijke Romeinen willen zich niet inzetten voor hun land: liever een luxe leven leiden	Odoaker zet Romulus Augustulus af	Indirect: ontwikkeling van de middeleeuwen met terugkeer van een agrarische maatschappij

2. Historie = de tijd dat er geschreven bronnen zijn (zelfgeschreven en door anderen geschreven bronnen)
3. *Geef op de volgende manier antwoord:*
De foto van de Germaanse soldaten is een ongeschreven bron, **want** het is een foto/ beeldmateriaal.
De foto van de Germaanse soldaten is een secundaire bron, **want** deze foto komt niet uit de Romeinse tijd.
4. xxx

Licht op het overzicht: De Tijdvakken

1. Werk de antwoorden die je geeft zo volledig mogelijk uit! Natuurlijk bewaar je je schrift. Dit kun je de volgende jaren weer gebruiken!!!!
2. xxx De antwoorden op de 10 deelvragen van opdracht 2 moet je zelf uit de vorige onderwerpen (prehistorie, Egypte en Klassieke Oudheid) halen.

1= tijdvak van jagers en boeren	2= tijdvak van Grieken en Romeinen
rotstekeningen	Jezus van Nazareth
Homo habilis	mummificatie
nomaden	Julius Caesar
roofbouw	Meisje van Yde
Australopithecus	Alexander de Grote
	Echnaton
	Volksverhuizingen
	Medea
	Tien Geboden
	Senaat
	Menes
	burgeroorlog
	republiek
	Socrates
	beeldschrift